

Nr 154.

Av herr **Ryberg m. fl.**, om skrivelse till Kungl. Maj:t angående beräkandet av den till grund för dyrtidstilläggen liggande levnadskostnadsindex.

Uti riksdagens revisorers berättelse om den år 1921 av dem verkställda granskning av statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1920 återfinnes i Del I av revisorernas uttalanden sid. 28 § 6, anmärkningar angående socialstyrelsens tillvägagångssätt vid beräkandet av levnadskostnadsindex. Revisorerna framhålla: »Med hänsyn till den högst avsevärda kostnad, dyrtidstilläggens utgående årligen åsamkar statsverket, hava revisorerna ansett sig böra något närmare undersöka de metoder, som av socialstyrelsen användas vid fastställande av den till grund för dyrtidstilläggens beräkning liggande levnadskostnadsindex. Revisorerna hava härvid funnit, att socialstyrelsens tillvägagångssätt härutinnan måste anses lida av vissa brister, som medföra, att den av styrelsen beräknade index icke utgör en fullt tillförlitlig mätare av skiftningarna i levnadskostnaderna.

Primärmaterialet för styrelsens beräkningar utgöres av de prisuppgifter, som tid efter annan till styrelsen inkomma från ombud å 49 olika orter inom landet. De orter, där ombuden hava sin verksamhet, äro i de flesta fall sådana, där levnadskostnaderna måste anses vara jämförelsevis höga. Av nämnda orter är flertalet städer eller andra större samhällen; landsbygden är endast i ringa mån representerad. Härigenom torde indextalet komma att utvisa en högre siffra än vad som motsvarar den genomsnittliga prisnivån inom landet.

En annan omständighet, som synes ägnad att förringa indexberäkningens värde är den, att, enligt vad revisorerna vid en granskning av ett antal från socialstyrelsen införskaffade ombudsuppgifter funnit, dessa i åtskilliga fall icke giva en tillförlitlig bild av de prisförhållanden, de äro avsedda att återspegla.

Sedan prisuppgifterna inkommit från ombuden, bearbetas de inom styrelsen. Uppenbart orimliga uppgifter korrigeras eller strykas, varefter

prisindex å de särskilda varorna erhålles genom beräkning av aritmetiska medeltal mellan samtliga godtagna uppgifter. Ifrågasättande beräkningsmetod synes revisorerna icke kunna leda till ett fullt riktigt resultat. Ett mera tillförligt sådant skulle enligt revisorernas mening utvinnas, därest gängse pris å respektive varor finge tjäna till grundval för dessa beräkningar.

Vad som av revisorernas undersökning framgått har givit revisorerna anledning att ifrågasätta, huruvida det icke kunde vara lämpligt att i socialstyrelsens handläggning av frågor angående fastställande av prisindex finge deltaga några i det praktiska livet verksamma personer, representerande såväl producent- som konsumentintresset.)

Detta uttalande ha tre utav revisorerna icke biträtt utan reserverat sig (se sid. 181 litt. B av ovan nämnda berättelse under rubrik Reservationer). Trots dessa reservanters betänkligheter tillåta vi oss upptaga de av revisorerna gjorda uttalandena till beaktande, alldenstund det under nuvarande prisetförhållanden synes vara nödvändigt att levnadskostnadsindexen beräknas efter en mera tillförlitlig grund som också revisorerna ifrågasätta.

På grund av de hastigt nedåtgående konjunkturerna äro alla samhällsgrupper och icke minst tjänstemännen tvingade till avsevärda reduceringar i fråga om sina inkomster. Rättvisan fordrar också att alla grupper i samma mån vidkännas denna inkomstminskning.

Vid en undersökning angående jordbrukets och industriens nuvarande bekymmersamma ekonomiska läge finner man, att dessa näringar stå inför en kanske ruinerande kris som för hela landet kan få överskådliga följder. I synnerhet beträffande jordbruket så äro dess produkters pris nedskruvade till i många fall lika lågt som före kristiden. Jordbrukaren får nu trots stora förluster, ifall han skall uppehålla driften å sitt jordbruk, nöja sig med så avsevärda reduceringar i fråga om sin bruttoinkomst att den snart blir enahanda som före år 1914.

Till följd av att omkostnaderna nu äro betydligt större än nämnda år har vinsten i de flesta fall blivit bytt i förlust.

Utän att ingå på alla de olika utgifter för en familj, vilka nu inräknas vid levnadskostnadsindexens bestämmande, kunna vi dock ej finna att skatter, föreningsavgifter m. fl. dylika rätteligen böra medräknas. Vad beträffar skatterna fixeras de indirekt på 1913 års nivå, vilket för så stora grupper av befolkningen, som beröras av indextalets storlek, ej kan vara rättvist. Föreningsavgifter och dylikt får bli var medborgares ensak.

Om man betänker att levnadskostnadsindexen nu i viss mån och i mångdubbelt större utsträckning motsvarar detsamma som under förra tider markegångssättningen och man då ihågkommer, huru grundligt och från skilda synpunkter markegången bestämdes, kan det nuvarande sättet för prisuppgifter samt deras insamlande ej vara tillfredsställande. Det kan ej heller godtagas att dessa uppgifter endast insamlas från ett fåtal städer och stadsliknande samhällen, då levnadskostnadsindexen gäller för alla, som den berör, i *hela* landet. En tillfredsställande prissättning kan endast åstadkommas om konsumenter och producenter få deltaga i densamma. Givetvis kan en motion ej i alla detaljer fixera, huru en rättvis indexsättning skall ske, utan det bör *opartiskt* utredas. Att frågans stora betydelse berättigar en sådan utredning finna vi självklart.

På grund av det anförda få vi hemställa,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte snarast låta verkställa en allsidig utredning om levnadskostnadsindexens förändring rörande beräkning av densamma m. m. med hänsyn tagen till vad här ovan anförts, samt att Kungl. Maj:t måtte i sammanhang med en kommande proposition om dyrtidstillägg, grundad på levnadskostnadsindex, bereda riksdagen möjlighet att besluta om nämnda index och vad därmed äger sammanhang.

Stockholm den 21 januari 1922.

K. A. Ryberg.

P. A. Månsson,
Backa.

G. A. Johanson,
Hallagården.

Carl Johanson,
Hörninge.

Hjalmar Svensson,
Grönvik.

